

بررسی رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در بین دانشجویان دانشگاه حکیم سبزواری

۱- دکتر مریم ستوده مقدم، دکترای مدیریت آموزشی، مدرس دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور

۲- فاطمه اکبری جوهر، دانشجوی رشته آموزش و پرورش ابتدایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور

۳- زهرا اکبری جوهر، کارشناسی رشته علوم تربیتی، دانشگاه حکیم سبزواری

چکیده:

این پژوهش به منظور بررسی رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری انجام شد. جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش کلیه دانشجویان رشته علوم تربیتی (دختر و پسر) دانشگاه حکیم سبزواری در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ به تعداد ۲۳۰ نفر تشکیل می دهند. نمونه مورد مطالعه بر اساس جدول مورگان ۱۳۰ تعیین شد و روش نمونه گیری تصادفی ساده است. (لبنه به دلیل شرایط ویژه کوید ۱۹ بالاچار از طریق نمونه گیری در دسترس جمع آوری اطلاعات صورت گرفت و این امر به صورت توزیع پرسشنامه اینترنتی انجام شد).

نتایج این پژوهش نشان داده که بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معنا داری ($P=0/05$) وجود دارد، و بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت معنا داری ($P=0/001$) به اندازه ($p=0/460$) و همچنین بین دختران و پسران در هوش هیجانی تفاوت معنا داری مشاهده می شود.

کلید واژه: هوش هیجانی، پیشرفت تحصیلی، عملکرد تحصیلی

مقدمه

امروزه هوش هیجانی به عنوان یک موضوع جدید در حوزه روان شناسی مورد توجه قرار گرفته است. مطالعاتی که در این زمینه انجام شده است، مبین نقش هوش هیجانی و مولفه های آن در جنبه های مختلف زندگی فرد همچون پیشرفت تحصیلی، ازدواج، شغل و روابط اجتماعی می باشد. (ثمری علی اکبر-طهماسبی فهیمه -پاییز وزمستان ۱۳۸۶)

هوش هیجانی به معنای ظرفیت ادراک، ابراز، شناخت، کاربرد و مدیریت هیجان ها در خود و دیگران است. (احسانی مریم -جهانیان ایمان وهمکاران بهار ۱۳۹۳)

پیشرفت تحصیلی و جلوگیری از افت تحصیلی دانشجویان یکی از مهمترین نگرانی های مسوولان آموزشی دانشگاه ها، دانشجویان و خانواده های آنهاست که تحت تاثیر عوامل متعددی قرار دارد. یکی از عواملی که به نظر می رسد بر پیشرفت تحصیلی موثر است، هوش هیجانی می باشد. (قادری مصعب، نصیری مرتضی -۱۳۹۲)

برای پیشرفت تحصیلی علاوه بر توانایی های شناختی کلی فرد باید به رشد مناسب در جنبه هایی همچون کنترل هیجانات و عواطف دست یابد، یعنی دانشجویان که هوش هیجانی بالاتر دارند می توانند قدرت یادگیری بهتری نیز داشته باشند و این امر باعث پیشرفت تحصیلی آنها می شود. (معصومه حیدریان - شهرام مامی، ۱۳۹۳)

هوش هیجانی مؤلفه های تازه ای است که محققان بسیاری به کاربرد آن در امور مختلف علاقه مندند. نظریه های هوش هیجانی دیدگاه نوین را در مورد پیش بینی عوامل موفقیت در زندگی از جمله پیشرفت تحصیلی و مقابله کارآمد با عوامل فشارزا که منشأ اختلال های روانی را فراهم می آورد، چراکه بسیاری از ویژگی های شخصیتی همچون همدردی، خودگرایی، خوش بینی، خودانگیزگی، تحت فشار کنترل تکانه ها، خودآگاهی، مدیریت هیجانی فرد، زمینه ساز موقعیت در عرصه های گوناگون است. هوش هیجانی بیانگر ابعاد هیجانی-شخصیتی و اجتماعی هوش است که اغلب برای فعالیتهای روزمره مهم تر از ابعاد شناختی مورد توجه قرار گرفته است. (حاجلو به نقل از گلمن ۱۳۸۷)

همچنان که (گلمن) از اظهار می دارد که هوش شناختی در بهترین شرایط تنها ۲۰ درصد موفقیت را شامل می شود و ۸۰ درصد بقیه در گروه مهارتی هایی است که هوش هیجانی را تشکیل می دهند. افرادی که توانایی استفاده صحیح از هیجان های خود را دارند می توانند از اضطراب قابل پیش بینی برای برانگیختن خود جهت آماده شدن استفاده کرد و بر مسائل فائق آید. (گلمن ۱۹۹۵)

از جمله روانشناسان سالووی ۱- اولین روانشناسی است که اصطلاح هوش هیجانی را برای نخستین بار برای بیان کیفیت و درک احساسات افراد، همدردی با احساسات دیگران و توانایی اداره مطلوب خلق و خوی به کار برد و ثن‌دایک ۲- که در همگانی کردن نظریه هوش بهر نقش مهمی داشت، بار ۳- که معتقد است هوش هیجانی یک دسته از مهارت‌ها، استعدادها و توانایی‌های غیرشناختی که توانایی موفقیت فرد را در مقابله با فشارها و اقتضاهای محیطی افزایش می‌دهد. (حاجلو ۱۳۸۷)

بیان مسئله

با ظهور عصر اطلاعات و ارتقاء ارزشمندی ارتباطات انسانی و همچنین بروز موقعیت‌های استراتژیک سازمانی، نظریه هوش عاطفی رشد چشمگیری یافته و از مباحث پرطرفدار سازمانی شده است. هوش هیجانی، اصطلاح فراگیری است که مجموعه گسترده‌ای از مهارت‌ها و خصوصیات فردی را در بر گرفته و معمولاً به آن دسته مهارت‌های درون فردی و بین فردی اطلاق می‌گردد که فراتر از حوزه مشخصی است از دانش‌های پیشین، چون هوش بهر و مهارت‌های فنی و حرفه‌ای است. هوش هیجانی از آخرین مباحث متخصصین در خصوص درک تمایز بین منطق و هیجان بوده و بر خلاف مباحث اولیه در اینجا فکر و هیجان به عنوان موضوعاتی برای سازگاری و هوشمندی تلقی شده است به علاوه، شبیه سایر مباحث مطرح شده در خصوص ماهیت انسان، هوش هیجانی نیز دست خوش دو نوع بحث و گفت و گوی علمی و عوامل پسند گردیده است. توجه به هیجان‌ها و کاربرد مناسب آنها در روابط انسانی، درک احوال خود و دیگران، خویشتن‌داری، تسلط بر خواسته‌های آنی، همدردی با دیگران و استفاده مثبت از هیجان در تفکر و شناخت موضوع هوش هیجانی است. هوش هیجانی هم در محافل اجتماعی و هم در محافل علمی دانشگاهی مورد توجه قرار دارد عقیده بر این است که تنها، هوش شناختی و ذهنی، موفقیت انسان‌ها را ضمانت نمی‌کند بلکه ویژگی‌های دیگری برای برقراری ارتباطات انسانی و موفقیت در زندگی لازم است که هوش هیجانی نام دارد. (حسن زاده، ساداتی کیادهی، زمستان ۸۸) بسیاری از مردم معتقدند که هوش هیجانی برای زندگی روزمره مهم است. اینطور بنظر می‌رسد که افرادی که در رسیدگی به هیجان‌ها ناتوانند، ارتباطات بدتری خواهند داشت، سلامتی روانی کم و موفقیت کمتری دارند برای مثال اگر شما نتوانید عصبانیت‌تان را در محل کارتان کنترل کنید ممکن است همکار خود را آشفته کنید حتی ممکن است کار خود را از دست دهید به علاوه اگر شما ندانید که بقیه مردم چه احساسی دارند ممکن است از تعاملات اجتماعی مهم وحشت کنید، درگیر احساسات شوید و یا با عده‌ای محدود از دوستان بمانید. (حاجلو ۱۳۸۷) هوش هیجانی بر حسب الگوی مهارت مدار سالووی و مایر (۱۹۹۷ به نقل از براکت و کاتالاک، ۲۰۰۷) به عنوان توانایی ادراک درست هیجان‌ها، استفاده از هیجان‌ها در آسان‌سازی تفکر، درک هیجان‌ها و تنظیم هیجان‌ها در خود و دیگران در نظر گرفته شده

است. هوش هیجانی شامل توانایی‌هایی مثل برانگیختن خود، مقاومت در مواجه شدن با ناکامیها، کنترل تکانه‌ها و به تأخیر انداختن خوشیها، تنظیم خلق خود، همدلی کردن و امیدوار بودن است هوش هیجانی ظرفیت بازشناسی احساسات خود و دیگران، برانگیختن خود و مدیریت صحیح هیجانات خود در روابط مختلف با سایر افراد است. (Ford, ۲۰۱۰). به نظر می‌رسد که هوش هیجانی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان نیز تاثیر گذار است بنابراین ما به دنبال پاسخ به این سوال اساسی هستیم که چه رابطه‌ای بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری وجود دارد.

اهمیت و ضرورت پژوهش:

اهمیت و ضرورت تحقیق هوش هیجانی یکی از متغیرهای مهمی است که با پیشرفت تحصیلی رابطه دارد، توانایی شخص برای سازگاری و چالش با زندگی به عملکرد منسجم قابلیت های هیجانی بستگی دارد همچنین انجام تحقیقات اندکی که در این زمینه به ویژه در کشور و استان و وجود یافته‌های پراکنده در انجام این پژوهش ضرورتی مهم به نظر می‌آید.

نتایج این تحقیقات کاربرد مفیدی برای مراکز مشاوره و دانشجویی دارد و به نظر می‌رسد باتوجه به نقش و اهمیت این متغیرها در عملکرد تحصیلی و قابل تغییر بودن متغیر مورد مطالعه، می‌توان با آموزه ها و ارائه راهکارهای صحیح، عملکرد تحصیلی دانشجویان را افزایش داد.

اهداف پژوهش:

هدف اصلی: بررسی رابطه‌ای بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری

اهداف فرعی:

- بررسی رابطه بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری.
- بررسی رابطه بین هوش هیجانی بالا با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری.
- بررسی رابطه بین مؤلفه‌های هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری.

فرضیه های پژوهش:

فرضیه اصلی: بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری رابطه وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی:

- بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری رابطه‌ای وجود دارد.
- بین هوش هیجانی بالا با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری رابطه‌ای وجود دارد.
- بین مؤلفه‌های هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری رابطه‌ای وجود دارد.

سوالات پژوهش:

سوال اصلی: آیا رابطه‌ای بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری وجود دارد؟

سوالات فرعی

- چه رابطه‌ای بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری وجود دارد؟
- چه رابطه‌ای بین هوش هیجانی بالا با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری وجود دارد؟
- چه رابطه‌ای بین مؤلفه‌های هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری وجود دارد؟

تعاریف مفهومی

هوش هیجانی: عبارت است از مجموعه‌ای از دانش‌ها و توانایی‌های هیجانی و اجتماعی قابلیت کلی ما را در پاسخ نیازهای محیطی به طور موثری تحت تأثیر قرار می‌دهد. (رون بار- ۲۰۰۰)

هوش هیجانی یک مهارت اجتماعی است که به معنای سهولت برقرار کردن ارتباط با مردم و کنترل هیجان های خویش در رابطه با دیگران و توانایی تشویق و هدایت آنان است. (جلالی-۱۳۸۱).

پیشرفت تحصیلی: عبارت است از فرایندی منظم برای تعیین و تشخیص میزان پیشرفت یاد گیرندگان در رسیدن به هدف های آموزشی است.

تعریف عملیاتی

هوش هیجانی: نمره ای که آزمودنی از آزمون پرسشنامه هوش هیجانی بار _ آن کسب کرده است .

پیشرفت تحصیلی: نمره ای که دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری در امتحانات پایان ترم به دست می آورند.

مبانی نظری و پیشینه تحقیق در داخل کشور :

ثمری علی اکبر و هماسبی فهیمه (پاییز و زمستان ۱۳۸۶) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی کاشمر به این نتیجه رسیدند که بین نمره کلی هوش هیجانی و برخی مولفه های آن با پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری در سطح ($P < 0.05$) وجود دارد. همچنین بین سن با هوش هیجانی در سطح ($P < 0.05$) رابطه وجود دارد. در مورد رابطه هوش هیجانی با جنسیت، و بین دختران و پسران، در نمره کلی هوش هیجانی تفاوت معنی داری وجود ندارد.

شقایق خدای (۱۳۹۵) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سال ششم مقطع دبستان شهرستان گرمسار به این نتیجه رسید که بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی ارتباط معنیداری وجود دارد، بنابراین به منظور رسیدن به سطح بالایی از مهارت های تحصیلی، علاوه بر توانایی شناختی کلی، فرد باید به رشد مناسب در جنبه هایی همچون کنترل هیجانات و عواطف دست یابد.

معصومه حیدریان و شهرام مامی (۱۳۹۳) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه بین هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد واحد ایلام به این نتیجه رسیدند که مؤلفه های هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی رابطه وجود دارد. با توجه به یافته ها فرضیات تحقیق با ۹۵ درصد اطمینان تأیید شده اند و لذا، برای پیشرفت تحصیلی علاوه بر توانایی های شناختی کلی فرد باید به رشد مناسب در جنبه هایی همچون کنترل هیجان ات و عواطف دست یابد، یعنی دانشجویان که هوش هیجانی بالاتر دارند می توانند قدرت یادگیری بهتری نیز داشته باشند و این امر باعث پیشرفت تحصیلی آنها می شود.

جعفری مهدی، و احمدزاده فروغ (۱۳۹۳) در پژوهش خود با عنوان بررسی ارتباط بین مولفه های هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان به این نتیجه رسیدند که داد که بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی ارتباط معناداری وجود دارد و دانشجویان بدون دستیابی به این مولفه ها که هوش هیجانی را می سازند قادر به یادگیری مناسب و مهمتر از آن به کارگیری بهینه موضوعات درسی نخواهند.

علیرضا کیا واعظم حیدری (آذر ۱۳۹۵) در پژوهش خود با عنوان بررسی رابطه بین هوش هیجانی با رشد تحصیلی در بین دانشجویان به این نتیجه رسیدند که ۱- بین میزان هوش هیجانی و تمام مؤلفه های آن بارشد تحصیلی همبستگی مثبت و معنی داری وجود دارد، ۲- میانگین نمره ی دختران در مؤلفه های خودانگیزی و خودکنترلی هوش هیجانی از میانگین نمره ی پسران در این مؤلفه ها بیشتر است، ۳- بین میانگین نمره ی پسران و میانگین نمره ی دختران در دیگر مؤلفه های هوش هیجانی تفاوتی معنی داری وجود ندارد، ۴- میانگین نمره ی میزان رشد تحصیلی پسران و دختران تفاوت معنی داری ندارند. روندهای کلی نشان می دهند که علاوه بر توانایی های شناختی، با آموزش مهارت های هوش هیجانی و پرورش مؤلفه های آن در دانشجویان می توان مهارت های تحصیلی آنان را به میزان چشم گیری افزایش داد.

مصعب قادری و مرتضی نصیری و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهش خود با عنوان بررسی ارتباط هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه های شهر جیرفت به این نتیجه رسیدند که بین هوش هیجانی و تمام مقیاسهای آن و متغیرهای سن، ترم و مقطع تحصیلی ارتباط معنادار وجود داشت ($P=0.05$) آزمون آماری پیرسون، ارتباط معناداری بین پیشرفت تحصیلی و هوش هیجانی دانشجویان نشان داد. لذا انتظار می رود با گنجاندن مفهوم هوش هیجانی در برنامه آموزشی دانشگاه ها، به دانشجویان کمک کرد تا بهتر با فشارهای تحصیلی و اجتماعی مقابله کنند و کمتر دچار افت تحصیلی گردند.

ایزدی یزدان آبادی احمد و ابوالقاسمی نجف آبادی مهدی (۱۳۹۰) در پژوهش خود با عنوان رابطه بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در میان دانشجویان یک دانشگاه نظامی به این نتیجه رسیدند که از طریق هوش هیجانی، تا حد زیادی می توان پیشرفت تحصیلی دانشجویان را پیش بینی کرد. لذا با ارتقای هوش هیجانی می توان امیدوار بود که موفقیت در تحصیل نیز افزایش یابد. یافته های این پژوهش با نتایج تحقیقات کاپلان و میدگلی (۲۰۰۲)، بویس (۲۰۰۲)، استونک میر (۲۰۰۲)، سارین (۲۰۰۲)، پاترز (۲۰۱۰)، پاتریک و همکاران (۲۰۰۴)، منصوری (۱۳۸۰) و زارع (۱۳۸۰) همسو می باشد.

پیشینه تحقیق در خارج از کشور

های لین تام و سیمون لای (Hau_lin Tam & Simon Lai) (15 Dec 2020) در پژوهش خود با عنوان اهمیت هوش هیجانی بر انگیزه یادگیری و پیشرفت تحصیلی دانشجویان نتیجه گرفتند که با افزایش سطح هوش هیجانی دانش آموزان، انگیزه یادگیری آنها افزایش می یابد و در نهایت پیشرفت تحصیلی آنها بهبود می یابد. چندین پیامد برای بهبود EI نشان داده شد.

زاهد احمد و جان پلتیری (Zahid Ahmed & John Pelletti) (18 May 2019) که در پژوهش خود با عنوان هوش هیجانی پیشرفت تحصیلی دانشجویان مدیریت پاکستانی را پیش بینی می کنند نتیجه گرفتند که دانشگاه ها توسعه EI را به عنوان بخشی از تأثیر هوش هیجانی بر فرآیند پیشرفت تحصیلی در نظر بگیرند و دانشجویان دختر و پسر به انواع مختلفی از حمایت EI نیاز دارند.

کارولین مک کان و ریچارد روبرتس (Carolyn Mac Cann & D. Roberts) (January 2011) در پژوهش خود با عنوان مقابله میانجی رابطه بین هوش هیجانی (EI) و پیشرفت تحصیلی این نتیجه گرفتند متغیرهای مقابله مجدداً به طور معناداری رابطه بین مدیریت هیجان و معدل را واسطه کردند. بار دیگر، مقابله متمرکز بر مشکل یک میانجی مهم بود. در مجموع، این نتایج نشان می دهد که نتایج آموزشی بهتری ممکن است با هدف قرار دادن مهارت های مربوط به مدیریت هیجان و مقابله متمرکز بر مشکل به دست آید.

حکمت یازیکی و فاطما آلتن (Hikmet Yazici & Fatma Altun) (2011) در پژوهش خود با عنوان هوش هیجانی و باورهای خودکارآمدی به عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های پیشرفت تحصیلی در دانشجویان نتیجه گرفتند که سن، جنسیت، هوش هیجانی و خودکارآمدی پیش‌بینی‌کننده‌های معنادار پیشرفت تحصیلی هستند. ما شواهد آماری از تأثیر متقابل بین پیشرفت تحصیلی و وضعیت اجتماعی-اقتصادی پیدا کردیم. از سوی دیگر، نمرات پیشرفت تحصیلی دختران به طور قابل توجهی بالاتر از پسران بود.

آنا کاستا و لوسی فاریا (Ana Costa & Luisa Faria) (January 2015) در پژوهش خود با عنوان تأثیر هوش هیجانی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان پرتغال نتیجه گرفتند که تجزیه و تحلیل های چند گروهی که برخی از مسیرها در مدل معدل بر اساس جنسیت متفاوت است در حالی که مسیرهای موجود در مدل ریاضی بر اساس نوع مدرسه متفاوت است. این یافته‌ها اهمیت تقویت هوش هیجانی دانش‌آموزان را در زمینه تحصیلی به عنوان راهبردی برای افزایش موفقیت تحصیلی نشان می‌دهد.

دکتر جیمز پارکر و مار جورریا هوگن (James D.A. Parker & Marjorie J.Hogan) (November 2004) در پژوهش خود با عنوان پیشرفت تحصیلی در دانشگاه آیا هوش هیجانی مهم است؟ نتیجه گرفتند که در زمینه اهمیت شایستگی عاطفی و اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی مورد بحث قرار می‌گیرد.

لوجین ابو الخیر و فراز احمد بخاری (Lujain Abu Alkhayr & Faraz Ahmed Bokhari) (June 2022) در پژوهش خود با عنوان آیا هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی مرتبط است؟ اولین مطالعه TEIQue-SF در نمونه‌ای از دانشجویان توانبخشی پزشکی عربستان سعودی نتیجه گرفتند که مطالعه حاضر یکی از دو مطالعه‌ای است که به بررسی پیوند EI قطار با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان مرتبط با مراقبت های هوش هیجانی پرداخته است. یافته با ادبیات موجود در مورد این موضوع طنین انداز است.

روش پژوهش :

پژوهش حاضر از نظر هدف یک پژوهش کاربردی است، از لحاظ ماهیت داده ها پژوهشی کمی و همچنین از نظر گرد آوری داده ها توصیفی (همبستگی) میباشد.

ابزار گردآوری اطلاعات :

ابزار گردآوری اطلاعات به دو روش؛

۱. کتابخانه ای: با توجه به موضوع اطلاعات از مقالات و پژوهشها جمع آوری شده است.

از جمله سایت هایی که مطالب را جمع آوری کرده ایم: ساینس دایرکت، بانک نشریات فارسی، ویکی

پدیا

۲. میدانی: با توجه به موضوع پروپوزال، یک پرسشنامه (پرسشنامه هوش هیجانی بار _ آن) برای یک متغیر در نظر گرفته شده است.

پرسشنامه هوش هیجانی بار _ آن

پرسش نامه هوش هیجانی بار-ان توسط روون بار-ان در سال ۱۹۹۷ ساخته شده که نخستین پرسش نامه معتبر فرا فرهنگی جهت ارزیابی هوش هیجانی است (بار-ان، ۲۰۰۲). آزمون هوش هیجانی بار-ان با طرح این سؤال که «چرا بعضی مردم نسبت به بعضی دیگر در زندگی موفق ترند»، آغاز گردید. اجرای این آزمون ۱۵ نمره خرده مقیاس ها و ۵ نمره مقیاس ترکیبی و یک نمره کلی EQ که از مجموع نمرات خرده مقیاس هاست بدست می آید. این آزمون ۵ حیطه اصلی مهارت درون فردی، مهارت میان فردی، مهارت انضباطی، کنترل فشار روانی، خلق عمومی را از طریق ۱۵ خرده مقیاس زیر می سنجد: خرده مقیاس های آزمون شامل خودآگاهی هیجانی، قاطعیت، حرمت ذات، خودشکوفایی، استقلال، همدلی، روابط بین فردی، مسوولی ت پذیری، حل مساله، واقعیت آزمایی، انعطاف پذیری، تحمل فشار، کنترل تکانه، شادکامی و خوش بینی است.

جامعه آماری: جامعه آماری مورد مطالعه در این پژوهش کلیه دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ به تعداد ۲۳۰ نفر تشکیل می دهند .

نمونه آماری- روش نمونه گیری: نمونه مورد مطالعه بر اساس جدول مورگان ۱۳۰ تعیین شد و روش نمونه گیری تصادفی ساده است. (لبنه به دلیل شرایط ویژه کوید ۱۹ بالاجبار از طریق نمونه گیری در دسترس جمع آوری اطلاعات صورت گرفت و این امر به صورت توزیع پرسشنامه اینترنتی انجام شد).

تجزیه و تحلیل داده ها

نتایج داده های حاصل از اجرای پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS-۲۶ آمده است. از آنجایی که هدف اصلی پژوهش بررسی رابطه بین هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان بود از دو روش آماری ضریب همبستگی پیرسون و آزمون تی مستقل استفاده شد لازم به ذکر است که جهت بررسی پیش فرض های ضریب همبستگی پیرسون و آزمون تی از روش آماری کلوموگروف – اسمیرنوف تک نمونه ای جهت بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای پژوهش استفاده شد.

۱. توصیف متغیرها

در این بخش به بررسی توصیف متغیرهایی یعنی بررسی توزیع آن که آیا نرمال است یا نه و همچنین پارامترهای مانند میانگین و انحراف معیار متغیرها پرداخته می شود.

جدول ۱ آماره های توصیفی متغیرهای پژوهش

کشیدگی		کجی		انحراف معیار	میانگین	تعداد	
Std/ Error	آماره	Std/ Error	آماره	آماره	آماره	آماره	
/۴۵۵	/۵۷۶	/۴۵۵	-۱/۸۸۲	۳/۰۸	۳۳/۱۰	۱۳۰	هوش هیجانی
/۹۵۵	-۱/۰۱۶	/۱۴۵	/۴۵۲	۲/۰۷	۱۶/۷۵	۱۳۰	پیشرفت تحصیلی

در جدول ۱ آماره های توصیفی شامل تعداد، میانگین، انحراف معیار، کشیدگی و کجی آمده است و نتایج نشان می دهد که تعداد شرکت کنندگان در پژوهش ۱۳۰ نفر بودند و مقادیر کجی و کشیدگی بین (۲-) و (۲+) قرار گرفته اند که نشان دهنده نزدیک بودن توزیع داده ها به توزیع نرمال است.

جدول ۲ آزمون کلموگروف - اسمیرنف

پیشرفت تحصیلی	هوش هیجانی	
/۸۴۷	۱/۰۰۲	Kolmogorov-Smirnov Z
/۴۸۷	/۱۸۷	معناداری

در جدول ۲ نتایج آزمون کلموگروف - اسمیرنف تک نمونه جهت بررسی نرمال بودن متغیرها آمده است زیرا یکی از پیش فرض های مهم استفاده از آزمون های پارامتریک مانند ضریب همبستگی پیرسون، و تی مستقل نرمال بودن متغیرهای پژوهش است. نتایج آزمون کلموگروف - اسمیرنف نشان می دهد که متغیرها با توجه به اینکه سطح معناداری آنها بالاتر از مقدار بحرانی ۰/۰۵ است از توزیع نرمال تبعیت می کنند پس پیش فرض نرمال بودن برقرار است.

۲. بررسی فرضیات پژوهش

فرضیه اصلی: بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری رابطه وجود دارد.

جدول ۳ جدول ضرایب همبستگی بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی

پیشرفت تحصیلی		
/۵۴۲**	ضریب	هوش هیجانی
	معناداری	
/۰۰۱		

در جدول ۳ نتایج نشان می‌دهد که بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معناداری ($P = ۰/۰۵$) وجود دارد.
فرضیه فرعی اول: بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری رابطه‌ای وجود دارد.

جدول ۴ جدول ضرایب همبستگی بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی

عملکرد تحصیلی		
/۴۶۰**	ضریب	هوش هیجانی
	معناداری	
/۰۰۱		

در جدول ۴ نتایج نشان می‌دهد که بین هوش هیجانی و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت معناداری ($P = ۰/۰۰۱$) به اندازه $(p = ۰/۴۶۰)$ وجود دارد.

فرضیه دوم فرعی: بین مؤلفه‌های هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری رابطه‌ای وجود دارد.

جدول ۵ جدول ضرایب همبستگی بین مؤلفه‌های هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی

روابط بین فردی	خوشبینی	عزت نفس	کنترل تکانش	انعطاف پذیری	مسئولیت	همدلی	ابراز خود	
----------------	---------	---------	-------------	--------------	---------	-------	-----------	--

					پذیری				
پیشرفت تحصیلی	ضریب	۱۲۴/	۲۱۴/	۴۵۷/	۳۶۴/	۲۶۴/	۳۲۴/	۲۵۴/	۱۶۴/
معدنادر ی	۴۵/	۳۵۷	۱۰۰۲/	۱۰۰۱/	۳۴۸/	۲۴۷/	۱۰۰۴/	۱۰۶۷/	

	واقعیت آزمایی	خودآگاهی	خودشکوفایی	تحمل فشار روانی	استقلال عمل	خوشبختی	حل مسئله
پیشرفت تحصیلی	ضریب	۱۱۴/	۲۳۶/	۴۱۷/	۲۳۴/	۲۵۴/	۴۵۷/
معدنادر ی	۱۰۱/	۳۵۷/	۱۰۰۲/	۱۰۵۷/	۱۰۰۴/	۱۰۶۴/	۱۰۰۱/

در جدول ۵ نتایج نشان می‌دهد که بین مسئولیت پذیری و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معناداری به اندازه $(p = ۰/۴۵۷)$ وجود دارد، همچنین بین انعطاف پذیری و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معناداری به اندازه $(p = ۰/۳۶۴)$ وجود دارد، همچنین بین خوش بینی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معناداری به اندازه $(p = ۰/۲۵۴)$ وجود دارد، و بین خودشکوفایی و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معناداری به اندازه $(p = ۰/۴۱۷)$ وجود دارد، و بین استقلال عمل و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معناداری به اندازه $(p = ۰/۳۶۷)$ وجود دارد، و بین حل مسئله و پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معناداری $(P = ۰/۰۰۱)$ به اندازه $(p = ۰/۴۵۷)$ وجود دارد.

فرضیه سوم فرعی: میزان هوش هیجانی در دو جنس (دختر و پسر) در بین دانشجویان دانشگاه حکیم سبزواری تفاوت معناداری دارد.

جدول ۵ جدول تفاوت میانگین هوش هیجانی بر حسب متغیر جنسیت

جنسیت	تعداد	میانگین	آماره t	سطح معناداری
پسر	۶۷	۳۰/۴۶	۳/۷۴	۱۰۰۹/
دختر	۶۳	۳۳/۱۹		

در جدول ۵ میانگین هوش هیجانی گزارش شده توسط دانشجویان نشان دهنده آن است که دانشجویان دختر هوش هیجانی بیشتری از هممتایان پسر خود گزارش کرده اند. به عبارت دیگر بین دختران و پسران در هوش هیجانی تفاوت معنی داری مشاهده می شود.

نتیجه گیری :

نتیجه پژوهش این پژوهش به منظور بررسی رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته علوم تربیتی دانشگاه حکیم سبزواری انجام شد.

با استفاده از یافته های این تحقیق مشخص شد که بین هوش هیجانی پیشرفت تحصیلی رابطه مثبت معنا داری وجود دارد بین هیجانی و پیشرفت تحصیلی و عملکرد تحصیلی رابطه مثبت معناداری وجود دارد و بین دختران و پسران در هوش هیجانی تفاوت معنا داری مشاهده می شود .

منابع :

۱. احسانی مریم _جهانیان ایمان وهمکاران (بهار ۱۳۹۳) ارتباط بین هوش هیجانی و وضعیت تحصیلی در دانشجویان دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی بابل
۲. ایزدی یزدان آبادی احمد ،ابوالقاسمی نجف آبادی مهدی ،میرالی رستمی ام کلثوم (۱۳۹۰) رابطه بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در میان دانشجویان یک دانشگاه نظامی
۳. ثمری علی اکبر و طهماسبی فهیمه (پاییز و زمستان ۱۳۸۶) بررسی رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی کاشمر.
۴. جعفری مهدی، واحدزاده فروغ.(۱۳۹۳) بررسی ارتباط بین مولفه های هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان .
۵. حسن زاده، ساداتی کیادهی، (زمستان ۸۸) بررسی رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان اردبیل
۶. حیدریان، معصومه ، شهرام مامی (۱۳۹۳) بررسی رابطه بین هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانشجویان
۷. خدای ، شقایق (۱۳۹۵) بررسی رابطه هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سال ششم مقطع دبستان شهرستان گرمسار.
۸. روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد واحد ایلام _ گلמן (۱۹۹۵) نقل از نادر حاجلو (۱۳۸۷) بررسی هوش هیجانی
۹. علیرضا کیا واعظم حیدری و همکاران (آذر ۱۳۹۵) بررسی رابطه بین هوش هیجانی با رشد تحصیلی در بین دانشجویان.
۱۰. قادری مصعب، نصیری مرتضی (۱۳۹۲) بررسی ارتباط هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دانشگاه های شهر جیرفت

1. Haulin Tom and Simon Lai (15 Dec 2020) The importance of emotional intelligence on students' learning motivation and academic progress .
2. Zahid Ahmed & John Pelletti (18 May 2019) Emotional intelligence predicts the academic progress of Pakistani management students .
3. Carolyn Mac Cann and Richard Roberts (January 2011) Coping mediates the relationship between emotional intelligence (EI) and academic achievement
4. Hekmat Yaziki and Fatima Alten (2011) Emotional intelligence and self-efficacy beliefs as predictors of academic achievement in students

5. Ana Costa and Lucy Faria (January 2015) The effect of emotional intelligence on the academic achievement of Portuguese students .
6. Dr. James Parker and Mar Jorria Hogan (November 2004) Academic progress in university Is emotional intelligence important
7. Lujin Abul Khair and Faraz Ahmad Bukhari (June 2022) Is emotional intelligence related to academic achievement? A first study of the TEIQue-SF in a sample of Saudi medical rehabilitation students
8. <https://iranarze.ir/relation+academic+achievement+emotionalintelligence+students>
9. <https://www.google.com/amp/s/civilica.com/doc/1126583/amp/>